

Дехтяренко І. С. – аспірант кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5581-4998>

Теоретико-методологічні засади здійснення професійного психологічного відбору військовослужбовців до Національної гвардії України

Метою дослідження є з'ясування сучасного стану професійного психологічного відбору як психодіагностичного методу, а також перспективи розвитку психодіагностики військовослужбовців Національної гвардії України. **Методологічною основою** роботи є діалектичний підхід, емпіричну основу якого становлять аналітичні огляди про досвід і результати професійної діяльності військовослужбовців Національної гвардії України. Зазначено, що в умовах сьогодення вагомого значення набуває вивчення та психологічний супровід військово-професійної діяльності особового складу. З підвищенням вимог до військовослужбовців Національної гвардії України підвищуються вимоги й до відбору кандидатів для проходження військової служби. Якісне психологічне вивчення особового складу має велику вагу у визначенні боєздатності не лише одного військовослужбовця, а й усього підрозділу, що є важливим під час прийняття оперативних рішень бойового управління. Визначено, що розуміння елементів психологічного оцінювання та правильне використання діагностичних відомостей позитивно впливає на рейтинг й авторитет командира (начальника), а також додає впевненості військовослужбовцю в ускладнених умовах служби. **Наукова новизна** полягає в узагальненні та обґрунтуванні організаційних особливостей сучасного процесу професійного психологічного відбору військовослужбовців до Національної гвардії України. **Висновки.** Професійний психологічний відбір є початковим етапом психологічного супроводу майбутніх військовослужбовців Національної гвардії України, що охоплює комплекс заходів і забезпечує визначення відповідності індивідуально-психологічних властивостей військовослужбовця вимогам професійної діяльності. У Національній гвардії України психологічний відбір ґрунтується не лише на якісних, а й на достатньо чітких кількісних критеріях та оцінках професійної придатності особистості до військової служби. Основою ефективного виконання завдань за призначенням, особливо в умовах воєнного стану, є: перевірка психологічної готовності та придатності громадян під час призову (прийняття) на військову службу до Національної гвардії України, охорона психологічного здоров'я військовослужбовців Національної гвардії України, зведення до мінімуму впливу стрес-факторів службово-бойової діяльності, створення підґрунтя для проведення своєчасної психокорекційної роботи, підтримка психоемоційного стану військовослужбовців на належному рівні для дезактуалізації негативних психічних станів.

Ключові слова: професійний психологічний відбір; військовослужбовці; Національна гвардія України; військово-професійна діяльність; психологічні особливості.

Вступ

Професійний психологічний відбір – найпоширеніший напрям діяльності військових психологів. Особливої актуальності це питання набуло 2014 року, з початком збройної агресії проти України. Збройні формування завжди потребують надійних, мотивованих кадрів, тому саме професійний психологічний відбір дає нам змогу більш ретельно та поглиблено вивчити кандидата, його мотиваційну складову та психічні особливості. Відповідно до отриманої інформації в процесі комплексного вивчення надаються рекомендації щодо подальшого проходження військової служби за напрямами діяльності.

Якісно проведений професійний психологічний відбір є передумовою для досягнення необхідного результату діяльності збройних формувань, адже за сприятливих умов можна отримати такі переваги, як:

- 1) ефективне використання людського потенціалу у військах (відчуття «Я на своєму місці»);
- 2) високий рівень службово-бойової діяльності;

3) задоволення від виконання завдань за призначенням тощо.

В умовах сьогодення вагомого значення набуває вивчення «людського чинника», але, на жаль, цьому не завжди приділяється належна увага. Передусім акцентовано на дисциплінарних вимогах, виконанні завдань (без урахування психологічних особливостей військовослужбовця), досвіді проходження військової служби, формальних відносинах тощо.

Неправильна розстановка пріоритетів у бойових підрозділах часто призводить до низької ефективності виконання завдань за призначенням, відсутності мотивації для подальшого розвитку та підвищення кваліфікації військовослужбовців (що є основою), міжособистісних конфліктів, професійної деформації, частій зміни кадрів тощо.

Чимало вітчизняних і зарубіжних науковців досліджували питання теорії та практики професійного відбору військовослужбовців. Проблема професійного відбору є міждисциплінарною, вона цікавить спеціалістів багатьох профілів – управлінців, соціологів, психологів, педагогів, медиків

тощо. Психолого-педагогічним аспектам професійного відбору персоналу в системі Міністерства внутрішніх справ України присвячені роботи Д. О. Александрова, В. І. Барка, О. М. Бандурки, Б. Г. Бовіна, С. П. Бочарової, Л. Ф. Бурлачука, О. В. Землянської, Ю. Б. Ірхіна, Я. Ю. Кондратьєва, Л. І. Казміренко, В. П. Казміренка, С. Д. Максименка, В. С. Медведєва, І. М. Охріменка, О. М. Цільмак, О. Г. Шестакова, Г. В. Щокіна, С. І. Яковенка та ін. Проте аналіз літературних джерел і практики доводить, що чинна система професійного відбору кадрів не реалізовує цілком завдання забезпечення підготовленим персоналом, здатним ефективно виконувати складні задачі за призначенням. Водночас емпіричні дослідження засвідчують, що професійному психологічному відбору кадрів до Національної гвардії України нерідко притаманні фрагментарність і незавершеність. Усе це потребує актуалізації наукових пошуків щодо методологічних й організаційних засад оптимального професійного психологічного відбору різних категорій фахівців.

Мета і завдання дослідження

Основна мета дослідження передбачає з'ясування сучасного стану професійного психологічного відбору як психодіагностичного методу, а також перспективи розвитку психодіагностики військовослужбовців Національної гвардії України. Завданнями дослідження є виокремлення теоретико-прикладних підходів щодо організації професійного психологічного відбору військовослужбовців до Національної гвардії України, формування напрямів удосконалення в системі психологічного супроводу військово-професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу

Національна гвардія України – це військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України та виконує завдання із захисту й охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства та держави від кримінальних й інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки й порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки та захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп і злочинних організацій [1].

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» від 13 квітня 2014 року № 876-VII у взаємодії зі Збройними Силами України Національна гвардія України бере участь у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації

збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [2]. Зважаючи на викладене, професійний психологічний відбір є важливим елементом для можливості виконання завдань за призначенням.

Військовослужбовці Національної гвардії України, незалежно від посади та військового звання, відчувають постійне напруження, пов'язане із фізичним і психологічним навантаженнями через високу екстремальність діяльності [3–5]. Саме тому психологічний відбір має вагоме значення в діяльності, адже це комплекс заходів, який забезпечує визначення відповідності індивідуально-психологічних властивостей військовослужбовця вимогам професійної діяльності та спрямований на підвищення якості комплектування підрозділів.

Професійний психологічний відбір проводять з метою виявлення й оцінювання професійно важливих індивідуально-психологічних і психофізіологічних якостей, сформованості, мотивації. На підставі його результатів готують рекомендації щодо придатності до проходження служби в підрозділах за різними напрямками діяльності [6–8]. Отримана в процесі відбору інформація про психологічні особливості, біографічні відомості сприяє наданню рекомендацій щодо оптимізації службово-бойової діяльності кандидата.

Відповідно до Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України, затвердженого наказом МВС від 8 грудня 2016 року № 1285, поглиблене психологічне вивчення в Національній гвардії України для призовників з числа цивільних осіб проводиться за трьома етапами [9; 10].

Первинний етап – це вивчення призовників (до контрольного медичного обстеження), попередньо відібраних на строкову військову службу до Національної гвардії України (на обласних збірних пунктах). До нього належать: вивчення автобіографічних і біографічних документів призовника, проведення інтерв'ю, візуальна діагностика.

Основний етап – у військових частинах Національної гвардії України на навчальних зборах з підготовки поповнення психологи проводять такі методики, як інтерв'ю та психодіагностика (з розрахунку 1 год 20 хв): 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла, методика «Самооцінка структури темпераменту» (Б. Смірнов), багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (200), опитувальник суїцидального ризику.

Третій етап – додатковий. Психолог може використовувати проєктивні методики: неіснуюча тварина, дім, дерево, людина, людина під дощем, автопортрет.

Отже, комплексне вивчення кандидата дає змогу підвищити надійність військового персоналу, мінімізувати потенційний ризик у багатьох галузях діяльності, зберегти психологічну пружність і

бойову активність військовослужбовців, знизити їхню вразливість в екстремальних ситуаціях і полегшити прогнозування поведінки особового складу під час виконання поставлених завдань.

Обрання психодіагностичного інструментарію залежить від категорії військовослужбовців, які виявляють бажання проходити службу в складі бойових підрозділів [10]. Загальним для них є те, що вони виконують завдання, пов'язані з ризиком для життя та здоров'я, а отже, великим ступенем психологічної та фізичної напруженості, що потребує ресурсів для прийняття відповідальних рішень в екстремальних умовах, що переважно супроводжується дефіцитом часу.

Для кандидатів, які бажають проходити військову службу за контрактом, у військовому резерві додають ще такі методики, як: прогресивні матриці Равена, опитувальник Леонгарда-Шмішека, методика кольорових виборів Люшера.

Щодо категорій військовослужбовців, яких залучають до міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки в складі національного персоналу або національного контингенту, то до них застосовують особливі форми й методи психологічного вивчення, такі як: методика «Психологічна готовність особистості фахівця екстремального виду діяльності», опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (В. Моросанова), методика «Вольова регуляція особистості» (М. С. Гуткін, Г. Ф. Михальченко), методика вивчення мотиваційного профілю особистості (Ш. Річі та П. Мартін), методика «Локус контролю» (у модифікації Є. Г. Ксенофонтової), методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса, методика діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач Т. Елерса, багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (165), методика «Короткий орієнтовний, відбірковий тест» (КОТ) (В. Н. Бузін, Е. Ф. Вандерлік).

Військовослужбовці з осіб кандидатів для призначення на керівну (вищу) посаду або матеріально відповідальні особи перед призначенням обов'язково проходять психологічне вивчення за такими методиками: багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (200), тест «Стиль керівництва» [11; 12].

Варте особливої уваги психофізіологічне обстеження кандидатів для проходження військової служби в підрозділах (загонах) спеціального призначення. Основною метою професійного психологічного відбору цієї категорії є:

- діагностика піддатності особистості стресу, фрустрації, внутрішньо особистісному конфлікту, особистісній кризі;
- діагностика ерудованості кандидата;
- визначення рівня розвитку аналітичності мислення в умовах обмеженого часу;
- вивчення здатності кандидата до узагальнення, аналізу та класифікації інформації в умовах

обмеженого часу; здатності диференціювати суттєві ознаки предметів і явищ від несуттєвих, другорядних;

- оцінка логічного мислення кандидата;
- оцінка загальної працездатності кандидата та її складових: продуктивність, швидкість, точність (безпомилковість), витривалість, розподілення та переключення уваги;
- оцінка короткочасної пам'яті, її об'єму й точності;
- вивчення особистісних якостей особистості;
- моніторинг психоемоційного стану кандидата;
- вивчення біографічних даних кандидата, обговорення поведінкових реакцій під час і після значних фізичних і психоемоційних навантажень (удень і вночі).

На окремому етапі проведення відбору набуває актуальності організація додаткового психофізіологічного тестування та психологічного спостереження. Зазвичай такі заходи проводять у польових умовах з елементами постійного фізичного, психологічного навантаження, у будь-який час доби. Упродовж вказаних заходів діагностують такі навички:

- витривалість під час довготривалих фізичних, психологічних навантажень;
- уміння швидко приймати рішення в обстановці, що змінюється, виявляючи розумну ініціативу;
- самовладання та витримка;
- надійність і чесність;
- винахідливість;
- відповідальність;
- уміння працювати в колективі;
- розвивати максимальну потужність.

Зазначений перелік не обмежує психологів у виборі певної психодіагностичної методики та заходів під час вивчення особового складу. За рішенням психолога можливо застосовувати й інші методики, які відповідають вимогам щодо організації та здійснення психодіагностичних досліджень, а також рівню підготовки психолога, який їх застосовує [10; 13].

Попри те, що існує безліч методів і методик, слід зауважити, що жоден психологічний відбір і класифікація не є досконалими, оскільки не існує ідеально точних психологічних інструментаріїв. Проте проведення відбору визначеними засобами вдосконалює практику психологічних досліджень і психодіагностичного інструментарію.

На етапі аналізу інформації проводять розрахунок балів за кожним тестом, які потім підсумовують у загальний бал професійного психологічного відбору. За отриманими результатами визначаємо прохідний бал і загальну групу придатності. Максимальний бал – 70. Мінімальний прохідний бал – 35. Бали, нижчі за 35, відповідають третій групі придатності, а отже, є низькими й

автоматично демонструють ризики, пов'язані з кандидатом у майбутньому.

На прикладі результату професійного психологічного відбору кандидатів для проходження навчання з числа військовослужбовців Національної гвардії України до військового закладу вищої освіти 2022 року, слід зазначити, що лише 65 % опитуваних перейшли бар'єр допустимого результату, продемонструвавши задовільні та високі показники під час проходження відбору (15 % – 50 балів і вище, 25 % – до 50 балів, 25 % – до 40 балів). Це насамперед пов'язане з багатьма факторами (рівень умотивованості абітурієнта, ризики можливої дезадаптивності тощо) та з усвідомленням основної мети навчання, яка полягає в опануванні професії командира.

Точність у кінцевому оцінюванні досягається з досвідом, але треба бути толерантним і мати розуміння щодо можливості невдоволення результатами процесу відбору чи зі сторони опитуваних, чи зі сторони керівництва [14; 15].

Найчастіші скарги та запитання опитуваних: «У мене не вистачило часу!», «Мені морально важко так довго перебувати на одному місці!», «Чому я не пройшов?», «Чи є у мене шанс спробувати пройти тестування ще раз?», «Ваші тести неправдиві!», «Я не виспався, в мене немає настрою!», «Ого, три години з психологом! Це занадто важко для мене».

Перед початком проходження відбору кандидату слід пояснити, які вимоги висувають перед ним, він повинен розуміти кінцеву мету психологічного відбору. Вкрай важливо, щоб психодіагностику проводили за добровільною згодою, а також зважати на стан самопочуття опитуваного. У разі скарг слід обов'язково перенести тестування на інший день з наданням рекомендацій щодо покращення стану.

Водночас кандидат має право відмовитися від проходження професійного психологічного відбору на будь-якому етапі. Після проходження тестування він може ознайомитися з результатами й оскаржити обстеження.

Психолог, який проводить професійний психологічний відбір, передусім зобов'язаний зберігати конфіденційність інформації, яку він отримує в процесі психологічного обстеження кандидата, надавати її у формі, яка виключає її використання проти законних прав і свобод громадянина, збирати та використовувати інформацію про кандидата лише в тому обсязі, який необхідний для виконання покладених на нього службових завдань. Окрім того, він має організувати професійний психологічний відбір відповідно до чинного законодавства та професійних вимог до проведення психологічного обстеження, не допускати суб'єктивізму в оцінках кандидата, який проходить обстеження, особистого до нього ставлення, нав'язування власних поглядів. Необхідно пам'ятати, що психолог несе відповідальність за результати своєї діяльності.

Наукова новизна

Акцентуючи на проактивних діагностичних методах професійного психологічного відбору та поєднуючи їх з психологічними індивідуальними особливостями кандидатів, ми вийдемо на новий рівень відбору кандидатів для проходження військової служби в лавах Національної гвардії України та зможемо якісно здійснювати супровід службової діяльності, що сприятиме своєчасному виявленню осіб з початковими рівнями психологічних змін, проводити корекційні заходи, значно зменшивши плинність кадрів, покращити стан військової дисципліни та якісні показники виконання завдань за призначенням.

Висновки

Професійний психологічний відбір є початковим етапом психологічного супроводу майбутніх військовослужбовців Національної гвардії України, що охоплює комплекс заходів, який забезпечує визначення відповідності індивідуально-психологічних властивостей військовослужбовця вимогам професійної діяльності та спрямований на підвищення якості комплектування підрозділів особовим складом.

У Національній гвардії України психологічний відбір ґрунтується не лише на якісних, а й на достатньо чітких кількісних критеріях та оцінках професійної придатності особистості до військової служби. На прикладі відбору кандидатів для вступу на навчання до військового закладу вищої освіти 2022 року можемо дійти висновку, що психологічному відбору приділяється значна увага, і він є основою відбору кандидатів (військовослужбовців), їх придатності для виконання в майбутньому завдань за призначенням, оскільки зі 100 % кандидатів лише 65 % набрали достатній показник.

Проведення визначення професійної компетентності фахівця потребує врахування специфічних особливостей і вимог певних видів діяльності, знання яких сприятиме здійсненню оптимального відбору й розстановці кадрів, діагностуванню й прогнозуванню ступеню готовності в межах військової діяльності, та запобіганню ризикам (професійна деформація, професійне вигорання, суїцидальна активність тощо).

Перспективні напрями розв'язання окреслених проблемних питань є підґрунтям вдосконалення професійного психологічного відбору військовослужбовців (на початкових етапах), формування їх професійної компетентності, мотивації, функціональності, пов'язаною зі службово-бойовою діяльністю, цілями й задачами, організаційної та психологічної складових. У центрі взаємодії цих компонентів завжди перебуває особистість фахівця, що загалом визначає успішність опанування військовою справою.

REFERENCES

- [1] Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy": vid 13 kvit. 2014 r. No. 876-VII [Law of Ukraine "On the National Guard of Ukraine" from April 13, 2014, No. 876-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> [in Ukrainian].
- [2] Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro psykholohichne zabezpechennia v Natsionalnii hvardii Ukrainy": vid 8 hrud. 2016 r. No. 1285 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On approval of the Regulation on psychological support in the National Guard of Ukraine" from December 8, 2016, No. 1285]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17#Text> [in Ukrainian].
- [3] Okhrimenko, I., Ostapovich, V., Barko, V., Barko, V., Smirnova, O., Hruzynska, I., & Marchenko, O. (2022). Individual and psychological characteristics of law enforcement officers as a basis for effective psychological selection of personnel for modern police organizations. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(4), 141-162. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/380>.
- [4] Kokun, O.M., Ahaiev, N.A., & Pishko, I.O. (et al.). (2017). *Psykholohichna robota z viiskovosluzhbovtsiamy - uchastnykamy ATO na etapi vidnovlennia [Psychological work with servicemen - participants of the anti-terrorist operation at the stage of recovery]*. Kyiv: NDTs HP ZSU [in Ukrainian].
- [5] Okhrimenko, I., Volynets, N., Penkova, N., Dekhtiarenko, I., Hresa, N., Onishchuk, L., & Okhrimenko, S. (2022). Changes in physical and mental health indicators of law enforcement officers in the process of their professional activities. *Acta Balneologica*, 64(5), 478-483. DOI: 10.36740/ABAL202205118
- [6] Kokun, O.M., Ahaiev, N.A., & Pishko, I.O. (et al.). (2019). *Psykholohichne vyvchennia osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy [Psychological study of the personnel of the Armed Forces of Ukraine]*. Kyiv: Maslakov [in Ukrainian].
- [7] Stelmakh, O.V. (2017). Osoblyvosti profesiino-psykholohichnoho vidboru kadriv [Peculiarities of professional and psychological personnel selection]. *Visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiedialnosti, Bulletin of the Lviv State University of Life Safety*, 15, 243-247 [in Ukrainian].
- [8] Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Tverdokhvalova, I., Mannapova, K., & Prontenko, K. (2020). Formation of the Professionally Significant Skills and Competencies of Future Police Officers during Studying at Higher Educational Institutions. *Revista Româneascã pentru Educaĉie Multidimensionalã*, 12(3), 246-267. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>.
- [9] Nakaz Natsionalnoi hvardii Ukrainy "Pro deaki pytannia orhanizatsii psykholohichnoho zabezpechennia u Natsionalnii hvardii Ukrainy": vid 31 berez. 2017 r. No. 196 [Order of the commander of the National Guard of Ukraine "On some issues of the organization of psychological support in the National Guard of Ukraine" from March 31, 2017, No. 196.]. Kyiv [in Ukrainian].
- [10] Vorobiova, I.V., Prykhodko, I.I., & Poltorak, S.T. (et al.). (2016). *Avtomatyzovanyi psykholohichnyi kompleks vyznachennia profesiinoi prydatnosti kandydativ na viiskovu sluzhbu u vnutrishni viiska MVS Ukrainy i navchannia u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh MVS Ukrainy [Automated psychodiagnostic complex for determining the professional suitability of candidates for military service in the internal troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and training in higher military educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]*. I.I. Prykhodko (Eds.). Kharkiv: NA NHU [in Ukrainian].
- [11] Barko, V., Okhrimenko, I., Medvediev, V., Vagina, O., & Okhrimenko, S. (2020). Professional Psychological Profile of a Modern Patrol Officer as the Basis of Efficient Official Activities. *Postmodern Openings*, 11(3), 1-19. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.3/197>.
- [12] Barko, V., Okhrimenko, I., Ostapovich, V., Medvediev, V., & Sprynchuk, S. (2020). Professional psychological potential of a modern police manager as the basis for the formation of an effective managerial system. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(11), 203-214. Retrieved from <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1196>.
- [13] *Zbiryk psykholohichnykh metodyk, pidhotovlenyi Holovnym upravlinniam moralno-psykholohichnoho zabezpechennia Zbroinykh Syl Ukrainy vidpovidno do rishennia nachalnyka Heneralnoho shtabu - Holovnokomanduvacha Zbroinykh Syl Ukrainy No. 304/1453 vid 19 cherv. 2018 r. [A collection of psychodiagnostic methods, prepared by the Main Department of Moral and Psychological Support of the Armed Forces of Ukraine in accordance with the decision of the Chief of the General Staff - Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine No. 304/1453 from June 19, 2018]*. (2018). Kyiv [in Ukrainian].
- [14] Yevdokymova, N.O., Zlyvkov, V.L., & Lukomska, S.O. (2016). *Doroha zmin: efektyvne spilkuvannia u kryzovykh umovakh zhyttia [The road to change: effective communication in crisis life]*. Mykolaiv [in Ukrainian].
- [15] *Metodychni rekomendatsii z orhanizatsii psykholohichnoho vyvchennia viiskovosluzhbovtiv strokovoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy [Methodological recommendations for the organization of psychological study of conscripts of the Armed Forces of Ukraine]*. (2015). Kyiv: HU po roboti z osobovym skladom ZSU [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Про Національну гвардію України : Закон України від 13 квіт. 2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.
- [2] Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України : наказ МВС України від 8 груд. 2016 р. № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17#Text>.
- [3] Okhrimenko I., Ostapovich V., Barko V., Barko V., Smirnova O., Hruzynska I., Marchenko O. Individual and psychological characteristics of law enforcement officers as a basis for effective psychological selection of personnel for modern police organizations. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. No. 13 (4). P. 141–162. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/380>.
- [4] Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення : метод. посіб. / [О. М. Кокун, Н. А. Агаєв, І. О. Пішко та ін.]. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
- [5] Okhrimenko I., Volynets N., Penkova N., Dekhtiarenko I., Hresa N., Onishchuk L., Okhrimenko S. Changes in physical and mental health indicators of law enforcement officers in the process of their professional activities. *Acta Balneologica*. 2022. No. 64 (5). P. 478–483. DOI: 10.36740/ABAL202205118.
- [6] Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України : метод. посіб. / [О. М. Кокун, Н. А. Агаєв, І. О. Пішко та ін.]. Київ : Маслаков, 2019. 288 с.
- [7] Стельмах О. В. Особливості професійно-психологічного відбору кадрів. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2017. № 15. С. 243–247.
- [8] Bondarenko V., Okhrimenko I., Tverdokhvalova I., Mannapova K., Prontenko K. Formation of the Professionally Significant Skills and Competencies of Future Police Officers during Studying at Higher Educational Institutions. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2020. No. 12 (3). P. 246–267. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>.
- [9] Про деякі питання організації психологічного забезпечення у Національній гвардії України : наказ Національної гвардії України від 31 берез. 2017 р. № 196. Київ, 2017. 38 с.
- [10] Автоматизований психодіагностичний комплекс визначення професійної придатності кандидатів на військову службу у внутрішні війська МВС України і навчання у вищих військових навчальних закладах МВС України : монографія / [І. В. Воробйова, І. І. Приходько, С. Т. Полторак та ін.]; за заг. ред. І. І. Приходька. 2-ге вид. Харків : НА НГУ, 2016. 296 с.
- [11] Barko V., Okhrimenko I., Medvediev V., Vagina O., Okhrimenko S. Professional Psychological Profile of a Modern Patrol Officer as the Basis of Efficient Official Activities. *Postmodern Openings*. 2020. No. 11 (3). P. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.3/197>.
- [12] Barko V., Okhrimenko I., Ostapovich V., Medvediev V., Sprynchuk S. Professional psychological potential of a modern police manager as the basis for the formation of an effective managerial system. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. No. 9 (11). P. 203–214. URL: <http://www.ijaep.com/index.php/IJAE/article/view/1196>.
- [13] Збірник психодіагностичних методик, підготовлений Головним управлінням морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України відповідно до рішення начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України № 304/1453 від 19 черв. 2018 року. Київ, 2018. 86 с.
- [14] Євдокимова Н. О., Зливков В. Л., Лукомська С. О. Дорога змін: ефективне спілкування у кризових умовах життя : навч. посіб. Миколаїв, 2016. 116 с.
- [15] Методичні рекомендації з організації психологічного вивчення військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України. Київ : ГУ по роботі з особовим складом ЗСУ, 2015. 108 с.

Стаття надійшла до редколегії 13.09.2022

Dekhtiarenko I. – Postgraduate Student of the Department of Legal Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5581-4998>

Theoretical and Methodological Principles of Professional Psychological Selection of Servicemen of the National Guard of Ukraine

The purpose of the study is determination of modern state of professional psychological selection as a psychodiagnostical method and development of psychodiagnostic perspectives of servicemen of the National Guard of Ukraine. The methodological basis of the work is dialectical approach as philosophical method of analyzing phenomena, the empirical basis of which is analytical reviews of the experience and results of the professional activities of servicemen of the National Guard of Ukraine. It is noted that the harsh present requires strengthening the comprehensive study and psychological support of the military and professional activities of the personnel of the National Guard of Ukraine. In turn, the requirements for military personnel of the National Guard of Ukraine, as well as for the selection of candidates for military service and its effectiveness, are being increased. A qualitative psychological study of

*the personnel of the National Guard of Ukraine takes an important place in determining the combat capability of not only one serviceman, but also the entire unit, which is present at the same time when making operational decisions of the combat command. It is claimed that knowledge and understanding of the elements of psychological assessment and the correct use of diagnostic information have a positive effect on the rating and authority of the commander (chief), and also adds confidence to the serviceman in difficult service conditions. The **scientific novelty** consists in summarizing and substantiating the organizational features of the modern process of professional psychological selection of servicemen of the National Guard of Ukraine. **Conclusions.** Professional psychological selection is the initial stage of psychological support of future servicemen of the National Guard of Ukraine, which includes a set of measures that ensures the compliance of the individual psychological qualities of the serviceman with the requirements of professional activity and is aimed at improving the quality of staffing of units. In the National Guard of Ukraine, psychological selection is based not only on qualitative, but also on enough clear quantitative criteria and assessments of a person's professional relevance for military service. The basis of the effective conducting of assigned tasks, especially under martial law, are: verification of psychological readiness and serviceableness of citizens during conscription (acceptance) for military service in the National Guard of Ukraine, their future obtanation of military specialties, protection of the psychological health of servicemen of the National Guard Guards of Ukraine, minimizing the influence of stress factors of service and combat activities, creating a foundation for timely psycho-corrective work, maintaining the psycho-emotional state of servicemen at the qualitatively necessary level for the de-actualization of negative psychological states. All this determines the defense capability and combat capability of the entire unit and demonstrates the necessity for an experimental analysis of the professional selection of various categories of servicemen of the National Guard of Ukraine.*

Keywords: professional psychological selection; servicemen; National Guard of Ukraine; military-professional activity; psychological features.